

ชื่อเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม
จังหวัดพิจิตร

ชื่อผู้วิจัย วรนุช ประดิษฐ์พงษ์

สาขาวิชา คนตรีศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร.มนัส วัฒนไชยยศ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์บรรจง ชลวิโรจน์

ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของนักเรียน ในจังหวัดพิจิตร ที่เรียนด้วยชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรจำนวน 20 คน ซึ่งได้มาโดยการชี้เฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน เพื่อการสร้างชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรและ 3) แบบประเมินผลการเรียนรู้ก่อนเรียน-หลังเรียน (Pretest-Posttest) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือแบบทดสอบวัดความรู้ทั่วไปในด้านการสร้างชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วง และแบบประเมินเพื่อวัดความสามารถในการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดการสอนแบบ E_1/E_2 โดยกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ที่ระดับ 80/80 และการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยการทดสอบที (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. การพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนกชนูทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรภาคความรู้ มีประสิทธิภาพโดยรวมเท่ากับ 82.40/ 85.25 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ระดับ 80/ 80 ในขณะที่ประสิทธิภาพโดยรวมของการพัฒนาชุดการสอน

การปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนทชนุทศ อำเภอสางง่าม จังหวัค พิจิตรภาคปฏิบัติ มีค่าเท่ากับ 82.89/ 83.96 ซึ่งผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ระดับ 80/ 80 เช่นเดียวกัน

2. คะแนนสอบภาคความรู้หลังเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนดนตรีไทย โรงเรียนเนินปอรั้งนทชนุทศ อำเภอสางง่าม จังหวัคพิจิตร ที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.94 คะแนน (ค่า S.D. = 1.81) สูงกว่าคะแนนสอบภาคความรู้ก่อนเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.94 คะแนน (ค่า S.D. = 2.76) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่คะแนนประเมินภาคการปฏิบัติหลังเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่เรียนดนตรีไทย โรงเรียนเนินปอรั้งนทชนุทศ อำเภอสางง่าม จังหวัคพิจิตร ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.65 (ค่า S.D. = 2.08) สูงกว่าคะแนนประเมินภาคการปฏิบัติก่อนเรียนที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 24.52 (ค่า S.D. = 1.20) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

Research Title : The Improvement / Development of the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons Effectiveness for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province.

Researcher's Name : Woranuch Phraditpong

Major / Faculty / Field of Study : Musical Study

Advisor : Vice-Professor : Dr. Manus Watthanachaiyot

Co – Advisor : Assistant Professor: Banchong Chonwiroj

Academic Year : 2013

Abstract

The present study is purposed to 1) improve/develop the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons Effectiveness for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province to be effective as the criterion 80/80 2) compare the Pre – learning with the Post – learning achievement by using the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province. The sample group of population using in this study is the 20 secondary student of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province selected by using the purposive sampling divided in 5 groups of 4 students that conducted by using 1) the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons Improvement Process. 2) the Pre-test – Post-test the learning achievement evaluation that divided into 2 sections, including the general knowledge test for designing the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province. The collected data are analyzed the effectiveness of that patterns of practice lessons by using the E1 / E2 as the criterion 80/80 and the t-test dependent method. The finding of this study are as follows ;

1) In part of knowledge, the improvement of the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province is found that the effectiveness of improvement is 82.40 / 85.25 that higher than the pre – determined criteria, 80/80. While in part of practice, the score of means effectiveness of improvement of the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province is 82.89 / 83.96 also higher than the pre – determined criteria, 80/80 as well.

2) The result of the post – test of the Treble/Soprano Fiddle Patterns of Practice Lessons for the Secondary Students of Nernpo Rangnok Chanuthit School in Samngam District, Phichit Province means is 25.94 (S.D. = 1.81) higher than the means of the pre - test 13.94 (S.D. = 2.76) It is found that their skill and ability improved significantly at the .05 level while the means score in part of practice post – test show the certain level of improvement in their performance at 27.65 (S.D. = 2.08) that is higher than the pre-test practice pre-test at 24.52 (S.D. = 1.20) visioning increased significantly at the .05 level.

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและสังคมของมนุษย์ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ดนตรีเป็นเรื่องของเสียงและเป็นเรื่องของสุนทรียะ มนุษย์ต่างรู้จักดนตรีและนำดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวัน ทั้งในรูปแบบของพิธีกรรมและใช้เป็นที่บันเทิง ซึ่งเป็นเรื่องของการรับรู้ทางสุนทรียะทางดนตรีซึ่งดนตรีนั้นยังสามารถช่วยให้ผ่อนคลายในด้านอารมณ์ ความรู้สึกของผู้ฟังได้ นับว่าดนตรีมีส่วนช่วยในการพัฒนาจิตใจและบุคลิกภาพของประชาชนในแต่ละประเทศ ดนตรีช่วยขัดเกลาจิตใจมนุษย์และพัฒนาเป็นอารยธรรมดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิ-พลอดุลยเดชฯ ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “...ดนตรีทุกชนิดเป็นศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งมนุษย์เกือบทั้งหมดชอบและรู้จักดนตรีตั้งแต่เยาว์วัยคนเริ่มรู้จักดนตรีบ้างแล้ว ความรอบรู้ทางดนตรีอย่างกว้างขวาง ย่อมขึ้นอยู่กับเขาวนและความสามารถในการแสดงดนตรีของแต่ละคนอาศัยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า ในระหว่างศิลปะนานาชาติ ดนตรีเป็นศิลปะที่แพร่หลายกว่าศิลปะอื่นๆ และมีความสำคัญในด้านการศึกษาของประชาชนทุกประเทศด้วย...” (โรงเรียนจิตรลดา 2539 : 36)

ดนตรีไทย ถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของชนชาติไทยมาตั้งแต่โบราณ ซึ่งดนตรีไทยได้มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งจะขอแบ่งยุคของดนตรีไทย เพื่อให้สะดวกต่อการศึกษา ดังนี้

1. สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี
2. สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี
3. สมัยกรุงศรีอยุธยา
4. สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สมัยก่อนกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

จากประวัติศาสตร์ชนชาติไทยเดิมที่ได้อพยพมาจากแถบภูเขาอัลไต และอพยพเรื่อยมาจนถึงแหลมทองในปัจจุบัน และได้ปรากฏหลักฐานเป็นจดหมายของอาจารย์ที่เชียงใหม่ ซึ่งอาจารย์มนตรี ตราโมท กล่าวว่า (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 3 อ้างใน มนตรี ตราโมท. 2507 : ไม่ปรากฏหน้า) ดังนี้ “จดหมายของอาจารย์ผู้หนึ่ง ในโรงเรียนที่เชียงใหม่ ซึ่งมีมาถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของไทยเรา ลงในวันที่ 11 ตุลาคม 2484 กล่าวว่า เขาได้ทำการศึกษาค้นคว้าตำนานดึกดำบรรพ์ของชาติไทยในดินแดนจีน ได้หลักฐานไว้หลายอย่าง มีความในหนังสือฉบับนี้กล่าวว่า คนไทยมีอุปนิสัยทางศิลปะทางดนตรีมาแต่ดึกดำบรรพ์” จากข้อความในจดหมายที่ยกมา แสดงให้เห็นว่า ดนตรีไทยมีมาควบคู่กับคนไทย มาตั้งแต่โบราณ

ก่อนการอพยพลงมาสู่แหลมทองในปัจจุบัน และยังมีเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับดนตรีไทย ซึ่ง อาจารย์มนตรี ตราโมท ได้กล่าวถึงความเจริญรุ่งเรืองและความเป็นมาเกี่ยวกับดนตรีไทยและเพลงไทยอีกว่า (มนตรี ตราโมท. 2507 : ไม่ปรากฏหน้า) “ ในตอนกลางลุ่มแม่น้ำแยงซี เป็นที่ตั้งของอาณาจักรฉือ ซึ่งนักประวัติศาสตร์โดยมากกล่าวรับรองว่า ฉือในสมัยนั้นคือชนชาติไทย พระเจ้าฉือป้าออง ซึ่งครองราชอยู่ระหว่าง พ.ศ. 310 ถึง 343 ว่าเป็นกษัตริย์ไทย ในสมัยนั้นจีนได้เครื่องดนตรีไปจากชนชาติในดินแดนตอนใต้หลายอย่าง ที่ปรากฏชัดคือ กลองชนิดหนึ่งซึ่งจีนใช้ทุกวันนี้เรียกว่า “ น่านตังกู ” อันหมายถึง กลองชาวดั๊ ลักษณะเป็นกลองจึงหนังตึงด้วยหมุดทั้งสองหน้าอย่าง “ กลองทัด ” ของไทยเราไม่ผิดเพี้ยนเลย และรูปร่างก็แตกต่างจากกลองชนิดอื่นๆ ของจีน ซึ่งเข้าใจว่าอาจได้ไปจากกลองของชนชาติไทย ในสมัยครั้งกระโน้นก็เป็นได้” หลักฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึง “เครื่องดนตรีไทย” และเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ ของไทยก็คือ “แคน” โดยมีหลักฐานยืนยัน ซึ่งมีบันทึกของจีนได้บันทึกไว้ว่า (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 5)“ ที่เมือง CHANGSHA แคว้นยูนนาน เป็นบ้านเกิดของประธานาธิบดีเหมาเจ๋อตุง เขาได้พบศพ 2 ศพ ที่เรียกรวมมากคือ เป็นศพที่มีอายุตั้ง 2,000 ปี แล้วร่างกายอยู่อย่างเก่าเอาอะไรกดเข้าไปก็ไม่เป็นอะไร แล้วเครื่องแต่งกายก็วิจิตรพิศดารมาก รัฐบาลของเขาให้ชื่อศพนี้ว่า “ The Duke of Tai and his Consort “ ในข้าง ๆ ศพ ปรากฏสิ่งของอยู่ 2 อย่างคือ เครื่องใช้ประจำวันเป็นเครื่องเงิน เครื่องเงินที่คล้าย ๆ กับเชียงใหม่เรา นี้ แล้วก็เงินจำนวนนับร้อย แล้วอีกสิ่งหนึ่งก็เป็นเครื่องดนตรีชนิดหนึ่งที่ตรงกับของเราที่เรียกว่า แคน ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแคนนี้ สุมาลี นิรมานภาพ ยังเล่าเพิ่มเติมพอสรุปได้ว่า จากบันทึกของจีนที่บันทึกว่าจีนมีแคนใช้ประมาณ 3,000 ปี แต่จีนมีแคนใช้หลังไทย เพราะฉะนั้นแคนไทยต้องมีอายุมากกว่า 3,000 ปี ที่กล่าวว่าจีนมีแคนใช้หลังไทยเพราะถ้าใช้หลังการเปรียบเทียบจะเห็นว่าแคนของจีนสวยงามประณีต กระจัดรัดกว่าของไทย เพราะจีนได้แบบอย่างและรูปแบบไปจากแคนไทย ซึ่งมีรูปร่างยาว ใช้วัสดุที่ไม่ทนทานเท่าแคนของไทย ซึ่งเมื่อจีนเห็นข้อบกพร่องของแคนไทยแล้วจึงนำไปปรับปรุงให้กระจัดรัดและสวยงามจากแคนของไทย ได้พัฒนาเป็นเครื่องดนตรีอื่นๆ อีกหลายชนิด เช่น ขลุ่ย และปี่ซอ เพราะขลุ่ยทำงานง่ายกว่าแคน เพียงแต่เจาะรูที่ไม้ไผ่ก็เป่าได้แล้ว อย่างเช่น ขลุ่ยผิวของจีน ส่วนปี่ซอก็คือลูกของแคนนั่นเองใช้ลิ้นโลหะประกอบกับไม้ไผ่เข้าแล้วเจาะรูเพื่อบังคับเสียง อย่างเช่น ปี่ซอของทางภาคเหนือในปัจจุบัน ซึ่งต่อมาจึงใช้ไม้ทำเครื่องบังคับลมเรียกว่า “ดาก” เข้าไปในตัวของไม้ไผ่แล้วเจาะลิ้น (ปากนกแก้ว) ทำให้เกิดเสียง เช่น ขลุ่ยชนิดต่างๆ ที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบันนี้ (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 6 อ้างใน จารุวรรณ ไวยเจตน์. 2529 : 213)

สรุปได้ว่า ดนตรีไทย มีประวัติความเป็นมาควบคู่กับชนชาติไทย ก่อนที่จะอพยพมาสู่ถิ่นแหลมทองในปัจจุบัน เครื่องดนตรีชิ้นแรกที่ค้นพบคือ กลองและแคน ต่อมาได้พัฒนาจากแคนเป็นปี่ซอและขลุ่ย ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่า เพราะทำได้ง่าย เพียงแต่เจาะรูแล้วทำเครื่องบังคับลมก็สามารถเป่าเป็นเสียงดนตรีได้แล้ว

สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

การดนตรีในสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีนับเป็นสมัยเริ่มต้นประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เพราะว่ามีเรื่องราวชนชาติไทยปรากฏหลักฐานเด่นชัดขึ้นในสมัยสุโขทัย เมื่อพ่อขุนรามคำแหงได้ประดิษฐ์

อักษรไทยและจารึกเรื่องราวต่างๆ ลงในศิลา และจากศิลาจารึกสมัยสุโขทัยนี้ ทำให้ทราบประวัติศาสตร์
สุโขทัยอย่างดี (เฉลิม พงษ์อาจารย์. 2529 : 90) เพราะในหลักศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหงที่จารึกเป็นคำ
สั้นๆ ว่า “ เสียงพาทย์ เสียงพิณ เสียงเลื้อน เสียงขับ (สงบศึก ชรรณวิหาร. 2540: 9 อ้างใน ฌรงค์ชัย ปิฎก
รัชน. 2528 : 17) ทำให้เราทราบถึงดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยได้เป็นอย่างดีมีความกว้างขวางมากมาย เสียง
พาทย์ หมายถึง การบรรเลงวงปี่พาทย์ เสียงพิณ หมายถึง วงเครื่องสาย เป็นต้น

ทวิสิทธิ์ ไทยวิจิตร ได้กล่าวถึงเครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัย โดยสันนิษฐานว่า เครื่องดนตรีไทย มีกลอง
สองหน้า แตรรอง (คล้ายเขาสัตว์ทำด้วยโลหะ) แตรสังข์ (ทำจากหอยสังข์) ตะโพน ฉิ่ง กลองทัด ฉิ่ง
บัณเฑาะว์ กรับ กังสดาล มโหระทึก ซอสามสาย ระนาด ปี่ไฉน (สงบศึก ชรรณวิหาร. 2540 : 9)สรุปได้ว่า
เครื่องดนตรีไทยในสมัยสุโขทัยเป็นราชานี้นั้น เครื่องดนตรีมีครบทั้ง 4 ประเภท อย่างเช่นสมัยปัจจุบัน คือ
เครื่องดีด ได้แก่ พิณ เป็นต้น เครื่องเป่า ได้แก่ ปี่ ขลุ่ย เป็นต้น เครื่องตี ได้แก่ ระนาด ฉิ่ง กลอง เป็นต้น
เครื่องสี ได้แก่ ซอ เป็นต้น

สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

การดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีนับได้ว่า มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างมาก เพราะ
ประชาชนนิยมเล่นดนตรีกันมาก ซึ่งเครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ส่วนใหญ่ได้รับมาจากกรุงสุโขทัย แต่
ก็ได้มีการปรับปรุงรูปร่าง ตลอดจนการประสมวงดนตรี และได้มีการพัฒนา กิดค้นเครื่องดนตรีเพิ่มเติม เช่น
จะเข้ เป็นต้น ด้วยความเจริญรุ่งเรืองในการดนตรีไทย มีประชาชนนิยมเล่นดนตรีไทยกันอย่างกว้างขวางจะ
เล่นดนตรีกันจนเกินขอบเขต จนต้องออกกฎหมายเฑียรบาล ในรัชสมัยของพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ.1991
- 2031) ว่า “...ห้ามขับร้องเพลงเรือ เป่าขลุ่ย เป่าปี่ สีซอ ดิดกระจำปี่ตีโทนทับ ในเขตพระราชฐาน” ในสมัย
กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ปรากฏเครื่องดนตรีครบทุกประเภท

สรุปได้ว่า การดนตรีไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากสมัยสุโขทัย
เป็นราชธานี และ มีการกิดค้นเครื่องดนตรีเพิ่มเติม ประชาชนนิยมเล่นดนตรีไทย กันอย่างกว้างขวาง แม้แต่
ในเขตพระราชฐาน จนต้องมีการออกกฎหมายเฑียรบาลเกี่ยวกับการห้ามเล่นดนตรีไทยในเขตพระราชฐาน

สมัยกรุงรัตนโกสินทร์

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 พระองค์ได้ทรงฟื้นฟูการดนตรีไทยให้
เจริญรุ่งเรือง โดยทรงพระราชนิพนธ์เรื่องรามเกียรติ์ให้สมบูรณ และดาหลัง ซึ่งเป็นวรรณคดีที่มีมาแต่สมัย
อยุธยา วรรณคดีทั้ง 2 เรื่องนี้ ใช้นำแสดงละคร และแสดงโขน (เฉลิม พงษ์อาจารย์. 2529 : 293) ต่อมาใน
รัชกาลที่ 2 พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ดนตรีไทยได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นด้วย พระองค์ทรงส่งเสริม
ด้านวรรณคดีและการละคร ทรงพระราชนิพนธ์ เรื่องอิเหนา และรามเกียรติ์ ขึ้นอีกสำนวนหนึ่ง เพื่อให้
เหมาะสมแก่การละคร ให้มากยิ่งขึ้น จนวรรณคดีเรื่องอิเหนาได้รับการยกย่องว่า เป็นกลอนบทละครที่ดีที่สุด
ส่วนด้านดนตรีก็เฟื่องฟูเช่นเดียวกัน จนปรากฏในพระราชประวัติพระพุทธเลิศหล้านภาลัยว่าทรงซอสาม
สายได้เป็นเลิศ มีซอกู่พระหัตถ์เรียกว่า “ซอสามฟ้าฟาด” (ชำระศักดิ์ อายุวัฒน์. 2515 : 90)

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว แม้ว่าพระองค์จะไม่ทรงโปรดดนตรีมากนัก แต่ก็มิได้ห้ามมิให้เล่นดนตรีไทย ยังคงทำให้เจ้านายในวังได้มีการแสดงการดนตรี และการละครภายในวังของตน จึงทำให้เจ้านายเหล่านี้มีส่วนในการอุปถัมภ์ ส่งเสริมในการละคร และการดนตรีเจริญรุ่งเรืองสืบมาอย่างต่อเนื่อง จนถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 และในรัชสมัยนี้ได้มีการประดิษฐ์ระนาดทุ้มขึ้นเพื่อใช้คู่กับระนาดเอก

ในรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประชาชนนิยมเล่นแอ่วลาวเป่าแคนกันมาก จนเป็นเหตุให้การดนตรีไทยมีผู้เล่นน้อยลง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดเกล้าฯ ให้ทรงพระราชบัญญัติห้ามเล่นแอ่วลาว เมื่อปี 2408 ด้วย เพราะทรงรังเกียจว่าไม่ใช่ของไทยแท้เป็นของประเทศราชจะนำมาใช้เป็นของไทยนั้นหากใครเล่นจะเก็บภาษีให้แรง ประชาชนจึงคลายการเล่นแอ่วลาวลง พระราชบัญญัติข้อนี้ แม้จะมีลักษณะเป็นชาตินิยมมากก็จริง แต่ถ้ามองในแง่ของการสงวนไว้ ซึ่งศิลปวัฒนธรรมไทยแท้แล้ว ก็นับได้ว่าพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยในสมบัติของชาติ และทรงพยายามที่จะส่งเสริมดนตรีไทยอย่างแท้จริง (พูนพิศ อมาตยกุล. 2524 : 23)

การดนตรี ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ขยายแยกออกไปอีกมากมาย อาทิ เกิดการแสดงละครขึ้นอีกหลากหลายรูปแบบ การบรรเลงเครื่องดนตรี ได้มีการปรับปรุงให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นในสมัยนี้ ได้มีการพัฒนาเครื่องดนตรีไทยเพิ่มเติม ได้แก่ กลองตะโพน (ความจริงคือกลองตะโพนเดิมนั่นเอง) แต่วิธีการตีกลองผิดไปจากเดิมคือ ใช้ตีแบบกลองทัด(ตีหน้าเดียว) โดยใช้ ไม้นวม ตีเพื่อให้เกิดเสียงทุ้มกังวาน และ ยังเกิดวงปี่พาทย์ไม้นวมเรียกว่า “ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์” ใช้กับละครแบบใหม่ ซึ่งดัดแปลงมาจากโอเปร่า ปี่พาทย์ดึกดำบรรพ์นี้ฟังไพเราะมาก(ชื่น ศิลปบรรเลง;2515:21)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 การดนตรีไทยได้พัฒนารูปแบบเพิ่มขึ้นอีกมากมาย ที่สำคัญคือ การประชันฝีมือดนตรีทำให้เกิดการพัฒนาฝีมือของนักดนตรี และเกิดการผสมวงขึ้น โดยการนำเครื่องดนตรีต่างๆ มารวมเพิ่มขึ้นในวงให้มากและเป็นการรวมนักดนตรีที่มีฝีมือเข้าด้วยกันจึงทำให้เฟื่องฟูไปด้วยนักดนตรีฝีมือและมีเครื่องดนตรีหลากหลายประเภท ทำให้การบรรเลงมีเสียงที่ไพเราะยิ่ง

ในสมัยรัชกาลที่ 6 การดนตรีได้รับอิทธิพลจากตะวันตกมากมาย เพราะมีการค้าขายติดต่อกับชาวต่างชาติมาก ซึ่ง อาจารย์มนตรี ตราโมท ได้กล่าวว่า“เป็นรัชสมัยที่มีชาวต่างชาติเข้ามาค้าขายรับราชการ และปฏิบัติธุรกิจมากมาย เจ้านายและขุนนาง ข้าราชการ ศึกษามาจากยุโรปเป็นอันมาก ศิลปะการแสดงต่างๆ จึงได้รับอิทธิพลจากชาติตะวันตก แปรเปลี่ยน และเกิดขึ้นหลายอย่าง ละครก็มีละครพูด ละครสังคีต ละครร้อง

การดนตรีมีวงโยชวาทิต แตรวง เพิ่มขึ้น จนถึงวงของเอกชน ในราชการมีวงเครื่องสายฝรั่ง ของกรมทหาร และของกรมทหารม้าล้วนเป็นวงปีที่มิคุณภาพการบรรเลงเป็นอย่างดี ทางวงดนตรีไทยก็เจริญทั้งปริมาณและคุณภาพ ทั้งวงปี่พาทย์ วงเครื่องสายและมโหรี”(มนตรี ตราโมท. 2527 : 36)ในสมัยรัชกาลที่ 6 มีนักดนตรีที่มีชื่อเสียงเกิดขึ้นหลายท่าน ซึ่งนักดนตรีที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงตั้งราชทินนามของนักดนตรี ไว้เป็นคำกลอนสัมผัส ดังนี้

พระเพลงไพเราะ หลวงเพราะสำเนียงหลวงเสียงเสนาะกรรม
พระสรรพเพลงสรวงหลวงพวงสำเนียงร้อย หลวงสร้อยสำเนียงสนธิ์
หลวงวิมลวงเวง หลวงบรรเลงเลิศเลอ ขุนบำเรอจิตรจรง
หลวงบำรุงจิตรเจริญ ขุนเจริญคนตรีการ พระยาประสานดุริยศัพท์
หลวงศรีวาทิต หลวงสิทธิวาทิติน พระพิณบรรเลงราช
พระพาทยบรรเลงรมย์ หลวงประสมสังคีต พระประณีตวรศัพท์
พระประดับดุริยกิจ ขุนสนิทบรรเลงการ หมื่นประ โคมเพลงประสาน
หลวงชาญเชิงระนาด ขุนฉลาดฆ้องวง ขุนบรรจงทุ้มเลิศ
หมื่นประเจิดปี่เสนาะ หลวงไพเราะเสียงซอ ขุนกลอขลุ่ยคล่อง
(ไม่มีตัวจริง) หลวงว่องจะเข้รับ หมื่นคนธรรพ์ประสิทธิ์ประसार
หมื่นขับคำหวาน หมื่นตันติการ เจนจิตร หลวงประดิษฐ์ไพเราะ
พระยาเสนาะดุริยางค์ พระสำอางค์คนตรีขุนสำเนียงชั้นเชิง (จารุวรรณ ไวยเจตน์; 2529: 235-236)

จะเห็นได้ว่า ในรัชสมัยพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 มีนักดนตรีที่พระองค์ ได้ทรงโปรด พระราชทานราชทินนาม บรรดาศักดิ์ และชื่อเสียงเกียรติคุณแก่นักดนตรีหลายท่านอย่างเอาใจใส่ นับเป็น ช่วงเวลาแห่งความเจริญรุ่งเรืองในด้านดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่งและพระองค์ มีพระปรีชาสามารถในด้านการ ดนตรีเช่นกัน จึงเป็นระยะเวลาที่นักดนตรีของพระองค์มีความผาสุกอย่างยิ่ง ด้วยพระองค์ทรงเอาใจใส่เป็น อย่างดี การดนตรีไทย ในสมัยรัชกาลที่ 7 นับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อเพราะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยในช่วงปลายสมัยของ พระองค์และสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นในสมัยนี้ คือ เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก และประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลนี้ เช่นกัน แต่ถึงอย่างไรก็ตามกำลังใจของนักดนตรีก็มิอยู่มาก เพราะพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรง ศึกษาด้านดนตรีไทย จนมีความสามารถในด้านการเล่นดนตรีไทยและพระราชนิพนธ์เพลงไทยไว้ถึง 3 เพลง คือ ราตรีประดับดาว เขมรละออองค์เถาและโหมโรงคลื่นกระทบฝั่งสามชั้น (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 37)

ในสมัยนี้มีนักดนตรีเกิดขึ้นมากมาย ซึ่งบุคคลที่สมควรได้รับการยกย่องอย่างสูงสุด คือ หลวง ประดิษฐ์ไพเราะ (ศรี ศิลปบรรเลง) ชาวสมุทรสงคราม ท่านได้แต่งเพลงไทยไว้มากมาย มีทั้งแต่งขึ้นใหม่ และทำแนวบรรเลงเปลี่ยนแปลงจากของเก่า (ที่เรียกว่าทางเปลี่ยน) เพลงที่หลวงประดิษฐ์ไพเราะ แต่งขึ้นใน สมัยรัชกาลที่ 7 เช่นกระต่ายชมเดือนเถา เขมรปากท่อเถา ขอมทอง ครวญหา จินนำเสด็จ จินลั่นถัน ชมแสง จันท์ เขมรเลียนนคร พราหมณ์คีตน้ำเต้า นกเขาชะแมร์ สาลิกาเขมร อะแซห่วนกั๊ ขะแมร์กอฮอม ขะแมร์ซอ ขะแมร์ธม และ ไอ้ลาว เป็นต้น

นักดนตรีไทยอีกท่านหนึ่ง ที่แต่งเพลงไว้ในสมัยรัชกาลที่ 7 เป็นจำนวนไม่น้อย คือ นายมนตรี ตรา โมท ชาวจังหวัดสุพรรณบุรี ท่านมีความเชี่ยวชาญทั้งในการประพันธ์ บทเพลง บทร้อง และยังมี ความสามารถในการแต่งเพลงประกอบการแสดง ระบายต่างๆ มีผลงานมากมายสุดจะพรรณนาได้ เพลงที่แต่ง ในสมัยรัชกาลที่ 7 ที่ขึ้นชื่อมากมีหลายเพลง เช่น โสมส่องแสง เขมรปี่แก้วทางสักวา จะเข้หางยาวทางสักวา

นางครวญเถา นกขมิ้นเถา พม่าเห่เถา และพระจันทร์ครึ่งซีกเถา เป็นต้น(พูนพิศ อมาตยกุล; 2524: 20)การดนตรีไทยในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาอนันทมหิดล รัชกาลที่ 8 เป็นสมัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมัยนี้ “เป็นระยะที่ดนตรีไทยเข้าสู่สภาวะมีคมน เพราะรัฐบาลไม่ส่งเสริมดนตรีไทย และยังพยายามให้คนไทยหันไปเล่นดนตรีสากลแบบตะวันตก” (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540: 40 อ้างใน พูนพิศ อมาตยกุล. 2524 : 21) ต่อมาก็เกิดรัฐนิยมขึ้น “ การที่มีรัฐนิยมเกิดขึ้น กล่าวคือ ห้ามการบรรเลงดนตรีไทย” (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 40 อ้างใน พระยาภูมิ เสวิน. 2516 : 137) ด้วยเห็นว่าดนตรีไทยไม่เหมาะสมกับชาติที่กำลังพัฒนาให้ทัดเทียมกับอารยประเทศ จึงมีการห้ามโดยเคร่งครัด แต่ยังอนุญาตให้บรรเลงในงานพิธีหรือในบางประเพณี แต่จะต้องไปขออนุญาตที่กรมศิลปากรหรืออำเภอก่อนและต้องมีบัตรนักดนตรี ที่ทางราชการออกให้ จึงทำให้นักดนตรีหัวใจห่อใจเหี่ยวไปตาม ๆ กัน บางคนถึงกับขายเครื่องดนตรีอันวิจิตรงดงาม เพราะถึงเก็บไว้ก็เปล่าประโยชน์ เครื่องดนตรีอันงดงามวิจิตร หลายชิ้นที่ถูกขายไปในรูปแบบของเก่า หรือขายต่อให้ต่างประเทศไปอย่างน่าเสียดาย แต่ก็ยังมีนักดนตรีอีกไม่น้อยที่ไม่ยอมทิ้งดนตรีไทย เช่น หลวงประดิษฐ์ไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ยังคงแต่งเพลงต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ เพลงเอกของท่านที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 8 เช่น แสนคำนิ่งเถา กราวรำเถา แหกเงาะ และแหกชুমพล เป็นต้น และอาจารย์มนตรี ตราโมท ก็หันมาประดิษฐ์เพลงระบำมากขึ้น ซึ่งเพลงไทยในระยะนี้ อรวรรณ บรรจงศิลป์ (อ้างใน สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 41) กล่าวว่า “ระยะนี้มีผู้นำทำนองเพลงไทยมาใส่เนื้อร้องเต็มตามทำนองบ้าง แต่งขึ้นเองบ้าง เพื่อประกอบละครพูดละครประวัติศาสตร์ และภาพยนตร์ ผู้แต่งมีหลายท่าน เช่น พรานบูรณ์ หลวงวิจิตรวาทการ ล้วน วัฒนธรรม ฯลฯ สำหรับหลวงวิจิตรวาทการร่วมกับอาจารย์มนตรี ตราโมทแต่งเพลงประกอบบทละครประวัติศาสตร์หลายเพลง เช่น เพลงเพื่อนไทย ไตรัมธงไทย ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว ฯลฯ เพลงเหล่านี้ มีลักษณะเป็นแบบตามใจผู้แต่ง จะเป็นเพลงไทยก็ไม่ใช่ เพลงฝรั่งก็ไม่ใช่ การแต่งเพลงของหลวงวิจิตรวาทการแต่งโดยใช้จินตนาการของตนเองบ้าง บางเพลงก็นำทำนองของฝรั่งมาใส่เนื้อไทยบ้าง เช่น ภาพเธอ นักแต่งเพลงอื่น เช่น พรานบูรณ์ มีจุดมุ่งหมายของการแต่งเพลงเพื่อนำไปประกอบภาพยนตร์ ละคร เพลงที่แต่งจึงพยายามให้เหมาะกับเนื้อเรื่อง เป็นสำคัญ เช่น เพลงคูซิดูโน้นซิ เพลงร้อนแดด ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า เพลงในระยะนี้เป็นเพลง ที่ยังไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทฤษฎีตะวันตกอย่างแท้จริงถึงอย่างไรก็ตาม ดนตรีไทยสมัยนี้ก็ได้ซบเซาถึงขนาดจะขาดตอน เหมือนเมื่อครั้งเราเสียกรุงศรีอยุธยา แม้จะซบเซาลงบ้างและเกิดเพลงไทยสากลขึ้น เพลงไทยสากลที่เกิดขึ้นใหม่นี้ ก็ยังเอาเค้าของเดิมหรือเอาเพลงไทยของเดิมมาร้องเล่น เพียงแต่เปลี่ยนจังหวะให้กระชับขึ้นเป็นแบบฝรั่ง ของไทยแท้จึงไม่ถึงกับสูญและ โชคดีที่ยุคนี้สั้นมาก มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลกันบ่อยในที่สุด ดนตรีไทยแท้ก็กลับคืนมาอีกครั้ง (อรวรรณ บรรจงศิลป์ และ โกวิท วัชรศิริ. 2526 : 18) การดนตรีไทยในรัชสมัยรัชกาลปัจจุบัน เมื่อปลายรัชกาลที่ 8 พ.ศ. 2488 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งขณะนั้น ทรงดำรงพระอิสริยยศเป็นพระอนุชา ได้ทรงเริ่มพระราชานิพนธ์เพลงไทยสากลและเพลงสากลขึ้นเพลงแรก คือ เพลงพระราชานิพนธ์ แสงเทียน และต่อมาก็ทรงพระราชานิพนธ์เพลงสายฝนและอีกมากมาย เช่น เพลงชะตาชีวิต เพลงใกล้รุ่ง เพลงคำหวาน เพลงดวงใจกับความรัก เพลงพระราชานิพนธ์

เหล่านี้ผิดแผกแตกต่างไปจากเพลงที่นำประพันธ์เพลงไทยสากลยุคนั้น ได้ประพันธ์ขึ้นเป็นเพลงที่บรรเลงยาก ร้องยากที่สุด เพราะใช้โน้ตครึ่งเสียงและกึ่งเสียงไม่เจนกับหูคนไทยในยุคนั้น กล่าวได้ว่าเพลงพระราชนิพนธ์ยุคแรกเริ่มขึ้น ทรงได้ล้ำหน้าความสามารถของนักประพันธ์เพลงไทยเป็นอย่างมาก เข้ามาตรฐานเพลงที่นิยมสูงสุดในทวีปยุโรปและอเมริกาจนฝรั่งกล่าวสรรเสริญ ในพระปรีชาสามารถ (พูนพิศ อมาตยกุล. 2529 : 19) ในสมัยนี้ ได้มีผู้แต่งเพลงไทยสากลหลายท่าน สำหรับนักแต่งเพลงไทยสากลที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปทั้งในและนอกประเทศ คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เพลงพระราชนิพนธ์ของพระองค์ก็ได้แสดงถึงความงดงาม ความละเอียดประณีต มีรสนิยมเป็นแบบเฉพาะพระองค์ ซึ่งเป็นพรสวรรค์อย่างหนึ่งอันหาได้ไม่ถ้อยนัก ดังที่ อาจารย์มนตรี ตราโมทย์ ให้สัมภาษณ์ เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์ (เสถียร ดวงจันทร์ทิพย์. 2530 : 28) ดังนี้ในด้านดนตรีไทยและนาฏศิลป์นี้ ดูเหมือนว่าพระองค์ท่านจะทรงสนพระทัยพอ ๆ กัน แต่ถ้าทางด้านดนตรีสากลแล้วทรงพระปรีชาสามารถมากทีเดียว ลักษณะนี้ถ้าหากเป็นสามัญชน คนธรรมดาเรียกว่า มีพรสวรรค์ เป็นบุคคลประเภทที่เรียกว่า เรียนน้อยแต่รู้มากได้จะมีอยู่เฉพาะรายบุคคลเท่านั้น นับได้ว่าเป็นบุญของศิลปินไทยและประเทศชาติที่องค์พระมหากษัตริย์ทรงสนพระทัยในศิลปะการดนตรีเช่นนี้การดนตรีไทยในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า ได้ขยายวงกว้างเข้าไปอยู่ในสถานศึกษา เห็นได้จากสถาบันการศึกษาทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้ส่งเสริมให้ นักเรียนและเยาวชนเล่นดนตรีไทยและขับร้องเพลงไทย โดยบรรจุวิชาดนตรีไว้ในหลักสูตรทุกระดับทั้งนี้ ด้วยพระบารมีของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้แผ่ปกคลุมเป็นร่มเกล้าแก่นักดนตรีไทย และเพลงไทยอย่างใหญ่หลวง ด้วยพระองค์ทรงโปรดเพลงไทยและดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งพระองค์ได้พระราชนิพนธ์เรื่อง “เหตุใดข้าพเจ้าจึงชอบดนตรีไทย ?” โดยทรงขึ้นต้นว่า “ดนตรีไทยดูเหมือนจะพัวพันกับชีวิตประจำวันของข้าพเจ้าตั้งแต่เกิดมา พอเกิดมาเขาก็ประโคมเวลาสมโภชน์เขาก็ประโคม (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2531 : 47 อ้างใน ทองค้อ กล้าไม้ ณ อยุธยา. 13)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงอุปถัมภ์และทรงทะนุบำรุงดนตรีอยู่ตลอดเวลา ทรงพระอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปเป็นประธานการแสดงดนตรีไทยของครูอาวุโส และบรรดางานดนตรีของเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ระดับประถม มัธยมและอุดมศึกษาหลายครั้ง ได้ทรงร่วมการบรรเลงดนตรีด้วย ยังความโสมนัสยินดีแก่ผู้ร่วมและผู้มี โอกาสได้เฝ้าทูลละอองพระบาทเป็นที่ยิ่ง (สงบศึก ธรรมวิหาร. 2540 : 48 อ้างใน ทองค้อ กล้าไม้ ณ อยุธยา. 2541 : 14) สรุปได้ว่า การดนตรีในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ได้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นอย่างยิ่ง เพราะพระองค์ทรงโปรดการดนตรีทุกประเภท จนเป็นที่ยกย่องสรรเสริญจากชาวโลก ทั้งในและต่างประเทศอย่างท่วมท้น พระองค์ยังทรงพระราชนิพนธ์เพลงไว้อีกมากมาย อีกทั้งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ก็ได้ทรงโปรดปรานดนตรีไทยเป็นอย่างยิ่ง ทรงบรรเลงดนตรีไทยได้ทุกชนิด ทรงใฝ่พระราชหฤทัยอย่างจริงจัง ดังที่ เสรี หวังในธรรม กล่าวไว้ว่า “ดนตรีไทยไม่สิ้นแล้ว เพราะพระทูลกระหม่อมแก้วเอาใจใส่”

จากหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดนตรีในสมัยกรุงศรีอยุธยา ปรากฏข้อความในกฎหมายเทียรบาล ซึ่งตราไว้ในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991 – 2031) ในกฎหมายเทียรบาลตอนที่ 15 และ 20

อันเป็นบทบัญญัติกำหนดโทษแก่ผู้เล่นดนตรีเพิดเพลินเกินขอบเขตเข้าไปถึงพระราชฐานขณะล่องเรือผ่าน
นั้น ปรากฏชื่อเครื่องดนตรีระบุไว้ ได้แก่ ขลุ่ย ปี่ ซอ จะเข้ กระจับปี่ โทน ทับ

ในจดหมายเหตุ ลาลูแบร์ ได้บันทึกไว้ว่า “ขบวนเรือยาวที่แห่มารับตัวท่านและคณะว่ามีเสียงเห่
เสียงโห่และเสียงดนตรีประเภทกระจับปี่สีซอด้วงก๊กก้องไพเราะไปทั่วคุ้งน้ำ...” จะเห็นได้ว่า ในกฎมณเฑียร
บาลและในจดหมายเหตุลาลูแบร์ ได้มีการกล่าวถึง “ซอ” ไว้อย่างชัดเจน แต่เสียดายที่ไม่ได้ระบุแน่ชัดว่าเป็น
ซออะไร

ซอด้วง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี มี 2 สาย เกิดเสียงจากการใช้คันชักสี ไซ้บรรเลงในวง
ดนตรีไทยประเภทต่าง ๆ เช่นวงเครื่องสายไทย วงมโหรีและการบรรเลงเดี่ยว ทำหน้าที่เป็นผู้นำวงและ
ดำเนินทำนองในแนวระดับเสียงสูงคู่กับซออู้ที่ดำเนินทำนองในระดับเสียงต่ำ

ลักษณะของซอด้วงนั้นมีลักษณะคล้ายซอของประเทศจีนที่มีชื่อว่า “ฮู-ฉิน” ทุกอย่าง เหตุที่เรียกว่า
“ซอด้วง” ก็เพราะมีรูปร่างคล้ายด้วงดักสัตว์ ทำด้วยกระบอกไม้ไผ่เหมือนกัน จึงได้เรียกชื่อตามลักษณะ
นั่นเอง

จะเห็นได้ว่าดนตรีเป็นศิลปะและเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติที่บ่งบอกถึงความเป็นตัวตนอันเป็นอัต
ลักษณ์เฉพาะในความเป็นดนตรีในแต่ละชาติแต่ละชนเผ่า ดนตรีไทยก็เช่นเดียวกันมีความเป็นตัวตนทั้ง
ลักษณะของบทเพลง ลักษณะเครื่องดนตรีและเทคนิคการบรรเลง ศิลปวัฒนธรรมดนตรีไทยมีประวัติความ
เป็นมายาวนานและมีความหลากหลาย ดนตรีไทย ซึ่งเป็นตัวแทนดนตรีชนบประเพณีของไทยมาตลอด

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของดนตรีว่าเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับ
กับชีวิตและสังคมของมนุษย์ทุกเชื้อชาติ ทุกศาสนา ดนตรีเป็นเรื่องของเสียงและเป็นเรื่องของสุนทรีย์จึงได้
กำหนดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความ
สมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลกยึดมั่นในการ
ปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้ง
เจตคติ ที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบน
พื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ โดยได้เพิ่มวิชาดนตรีไปใน
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้วิชาศิลปะออกเป็น 2 มาตรฐานคือ มาตรฐานที่ 1
ผู้เรียนสามารถเข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี
ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน มาตรฐานที่ 2
ผู้เรียนเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดก
ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน อนุมัติในหลักการให้จัดงานศิลปหัตถกรรมนักเรียน เป็นประจำทุกปี เพื่อให้ครูนักเรียนได้รับการ
พัฒนาทักษะทางด้านวิชาการ วิชาชีพ ดนตรีนาฏศิลป์ ศิลปะ เห็นคุณค่าและเกิดความภาคภูมิใจในความเป็น
ไทย รักและหวงแหนในมรดกทางวัฒนธรรมของไทย และเป็นการเปิดเวทีให้เด็กได้แสดงออกตาม
ความสามารถของตนเองอย่างอิสระและ สร้างสรรค์ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งการใช้กิจกรรม

เป็นสื่อเพื่อการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม เสริมสร้างวิถีประชาธิปไตย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และการสร้างภูมิคุ้มกันภัยจากยาเสพติด ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนเนินปอรั้งนักษนุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร เห็นสมควรและสนับสนุนส่งเสริมให้นำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มาใช้และจัดการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในลำดับต่อไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเพลงไทยมาประยุกต์ใช้กับซอด้วงและนำเทคนิควิธีต่างๆมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับชุดการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยบูรณาการใช้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนักษนุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของนักเรียนต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติซอด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนักษนุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ขอบเขตด้านเนื้อหาและระยะเวลา

เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการสร้างชุดการสอนปฏิบัติซอด้วงเบื้องต้นนี้ใช้เวลาในการเรียนการสอน 20 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นเนื้อหาดังต่อไปนี้

บทที่ 1 เรื่อง ประวัติความเป็นมาของคนตรี

บทที่ 2 เรื่อง ทฤษฎีโน้ตไทย

บทที่ 3 เรื่อง เทคนิคการฝึกปฏิบัติซอด้วงขั้นพื้นฐาน

บทที่ 4 เรื่อง การฝึกปฏิบัติซอด้วงโดยใช้เทคนิคซอ ชั้นที่ 1การพรมเปิด

บทที่ 5 เรื่อง การฝึกปฏิบัติซอด้วงโดยใช้เทคนิคซอ ชั้นที่ 2การพรมปิด

บทที่ 6 เรื่อง การฝึกปฏิบัติซอด้วงโดยใช้เทคนิคซอ ชั้นที่ 3การพรมปะ

สรุประยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เริ่มทำการวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2555

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ มัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนเนินปอรั้งนักษนุทิศ จำนวน 150 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ มัธยมศึกษาตอนต้นเรียนคนตรีไทยของโรงเรียนเนินปอรั้งนักษนุทิศ จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการชี้เฉพาะเจาะจง

ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนทขุทิส อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาเรียนคนตรีไทยของโรงเรียนเนินปอรั้งนทขุทิส ที่ได้รับการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนทขุทิส อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ข้อตกลงเบื้องต้น

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเชิงทดลอง ผู้วิจัยได้กำหนดข้อตกลงเบื้องต้นไว้ดังนี้ การวิจัยครั้งนี้ เพศ อายุ ความแตกต่างทางด้านพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา และสภาพแวดล้อมของนักเรียนไม่นำมาเป็นตัวแปรในการศึกษา นักเรียนต้องฝึกฝนตนเองนอกตารางเรียนอย่างน้อย 4-6 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ชุดการสอน หมายถึง การนำระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหาไปใช้ประกอบกับกระบวนการฝึกปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามที่กำหนดไว้ เป็นชุดการฝึกปฏิบัติที่กำหนดเนื้อหา กิจกรรม และสื่อการเรียนให้ครูใช้ประกอบการบรรยาย ประกอบด้วย คู่มือครู คู่มือนักเรียน ส่วนประกอบต่างๆ ได้แก่ แผนการสอน ใบความรู้แบบฝึกเทคนิคการปฏิบัติการสีชข้อด้วง แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน แบบทดสอบการบรรเลงเพลงไทย

ชุดการสอนปฏิบัติข้อด้วง หมายถึง ชุดการสอนการปฏิบัติข้อด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอรั้งนทขุทิส อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร

ประสิทธิภาพ หมายถึง เกณฑ์มาตรฐานของชุดการสอนที่ผู้วิจัยกำหนดและผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนสำเร็จรูปการสอนปฏิบัติข้อด้วง ให้ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

80 ตัวแรก หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมดที่ได้จากการทำกิจกรรมการเรียนหรือแบบฝึกหัดระหว่างเรียนถูก โดยคิดเป็นค่าร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด

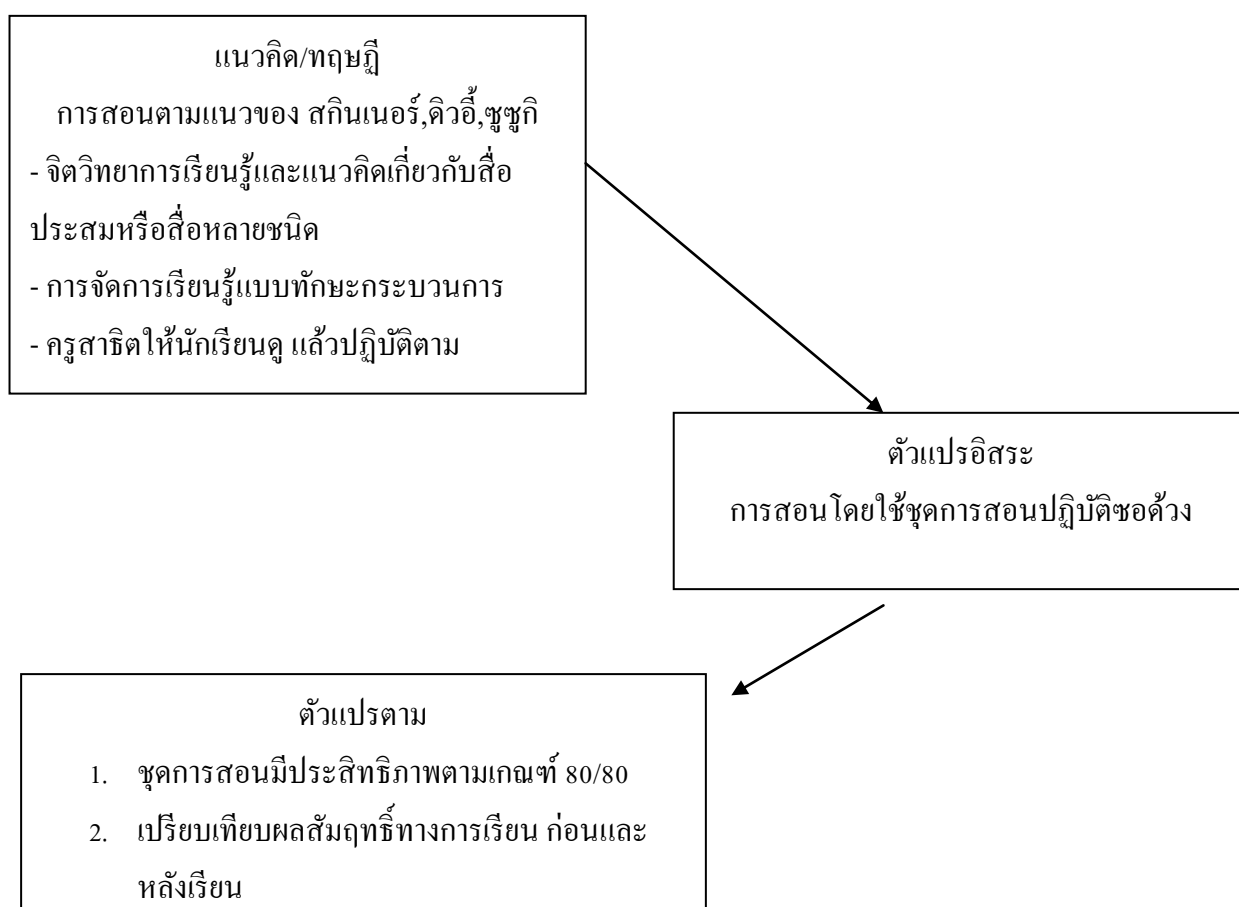
80 ตัวหลัง หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของผู้เรียนทั้งหมดที่ได้จากการประเมินผลหลังเรียน โดยคิดเป็นค่าร้อยละ 80 ของคะแนนทั้งหมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ชุดการพัฒนาชุดการสอนการปฏิบัติซอด้วงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเนินปอ รั้งนทขุทิศ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตรและบุคคลทั่วไปที่สนใจ
2. เป็นการปรับปรุงประสิทธิภาพ การเรียนการสอนของผู้เรียนและครูผู้สอนให้ดีขึ้นรวมทั้ง ผลการวิจัยจะเป็นแรงกระตุ้นให้มีการพัฒนาชุดการสอนแขนงอื่นๆ มากขึ้น
3. ผลการวิจัยเป็นแนวทางนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาชุดการสอนหรือนวัตกรรมสื่อการสอนในเรื่อง อื่นๆ ต่อไป
4. รักษาอนุรักษ์เพลงไทยทำนองเพลงไทยเทคนิคเพลงไทยเอาไว้ไม่สูญหาย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

สำหรับการศึกษารั้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสอนซึ่งกรอบแนวคิด ในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของผู้วิจัย

